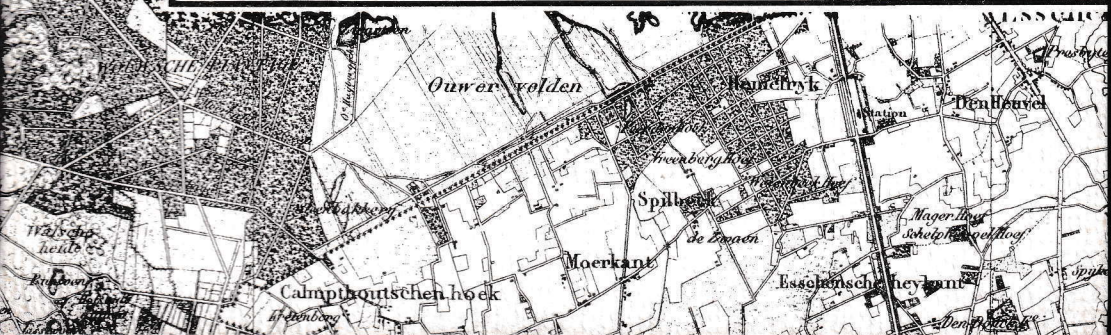

3/4-'91

De Wouwse Coöperatieve Zuivelfabriek

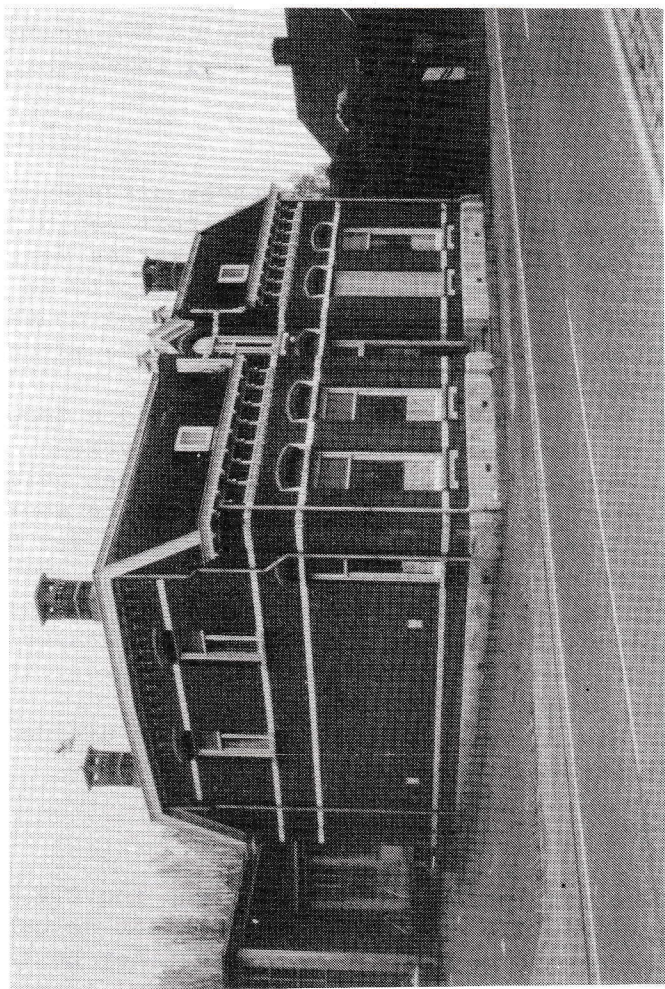
Notaties bij de hoofdstukken

HOOFDSTUK I.

1. Zie 'Vijftig jaar Boerenstand' van René Hermans in De Vierschaer 2-'90.
2. Twee fabrieken, een streven. C.F.Roosenschoon. Gelegenheidsuitgave uit 1976.
3. De oprichtingsakte is in origineel nog aanwezig en in het bezit van oud-directeur H.Witteveen.
4. Zie hiervoor artikel vier van de oprichtingsakte. Bij de uitbreiding van de fabriek werd opnieuw een lening uitgeschreven. Toen werd genoteerd dat met de geldleners een percentage overeengekomen zou worden. Uit latere archiefstukken blijkt dat dit percentage 3,5 bedroeg.
5. Zie artikel 12 van de oprichtingsakte.
6. Dit werd bepaald in artikel zeven en twintig van de oprichtingsakte.

HOOFDSTUK II.

7. Dit bestek werd in druk uitgegeven en was te koop voor een bedrag van f 0,50 voor geïnteresseerde aannemers. Het schriftje bevindt zich in de collectie van oud-directeur H.Witteveen.
8. De aannemer werd bestraft met een boete van tien gulden per dag als hij de gestelde termijnen zou overschrijden.
9. Het contract van aanbesteding is bewaard gebleven. Hierin staat bepaald dat 9/10 van de aannemingssom betaald wordt een maand nadat de fabriek werkt en het restant als de fabriek voor de laatste maal is goedgekeurd.
10. In de collectie van de heer H.Witteveen bevindt zich het eerste blad van de offerte op briefpapier van de firma Wed.J.C.Massee en Zoon 'Specialiteiten in werk-

De voormalige directeurswoning van de Coöperatieve Zuivelfabriek (Bergsebaan 39). Foto: J. Vissenberg.

4
tuigen voor landbouw en nijverheid'.

11. De termijnen zijn niet in overeenstemming met de bouwtermijnen. Mogelijk dat inmiddels al besloten was om de termijn wat te verlengen.
12. Zie vergunning van Burgemeester en Wethouders van de gemeente afgegeven op 7 juli 1894, na het houden van een zitting waarop geen bezwaar werd ingediend.

HOOFDSTUK III.

13. De scriptie is eerst in eigen beheer uitgegeven als doctoraal onderzoek aan de universiteit van Nijmegen in 1981. Later is in de serie 'Publikaties van het archivariaat 'Nassau-Brabant' deze scriptie in een wat aangepaste vorm herdrukt. Het is deel 64 van deze publikaties onder de naam 'Metten met twee maten "De Wouwse Melkkwestie"' (april 1985).
14. De data die in de doctoraalscriptie worden genoemd en die in de krant komen niet met elkaar overeen. De uitslag is echter hetzelfde: de boeren kregen gelijk.
15. De informatie uit dit artikel is een korte weergave van het gedeelte van de doctoraalscriptie dat handelt over de melkkwestie zelf.
16. 't Schuifke zat in de biechtstoel tussen pastoor en biechteling. De pastoor nam achter fijn gaaswerk de biecht af. Door het schuifje dicht te doen, liet hij weten de biecht te weigeren.
17. Zie ook blz.53 van Metten met twee maten uit de serie van het streekarchivariaat.

HOOFDSTUK IV.

18. Uit: Twee fabrieken, een streven, van ing.C.F.Roosenschoon, 1976. Zie ook 'Overzicht omtrent de gang van zaken gedurende de eerste 50 jaar van het bestaan der Coöp.Zuivelfabriek en Maalderij te Wouw' 17 mei 1894-17 mei 1944 door L.H.Witteveen.
19. Deze akte bevindt zich in de collectie van de heer H. Witteveen.
20. Geciteerd uit 'Twee fabrieken, een streven' van ing. Roosenschoon.

21. Uit het in noot 18 genoemde overzicht.

HOOFDSTUK V.

22. Een deel van de gegevens in dit artikel heb ik verkregen tijdens een aangenaam gesprek dat ik op vrijdag 19 oktober 1990 had met de heer Herman Witteveen in Eindhoven.

23. Pagina 20 van het jubileumverslag in 1944.

24. Ontleend aan het hoofdstukje 'Melkvervoer' op pagina 20 van het jubileumverslag in 1944.

25. Jubileumverslag 1944 pag.21.

26. Voor de cijфераars hier een kort overzicht van het rijloon per 100 kg.melk. De prijs is opgenomen met een tussenpoos van vijf jaar:

1895 25 ct.	1915 25 ct.	1935 29 ct.
1900 20 ct.	1920 58 ct.	1940 30 ct.
1905 20 ct.	1925 31 ct.	1944 103 ct.
1910 20 ct.	1930 43 ct.	

HOOFDSTUK VI.

29. Ontleend aan het historisch overzicht uit 1944.

30. Verslag over 1931. Aanwezig in het privé-archief van de heer H.Witteveen te Eindhoven.

31. Historisch overzicht 1944 en financieel overzicht 1931.

32. Taxatierapport aanwezig in de collectie van de heer H.Witteveen.

33. Taxatierapport van de Koninklijke Nederlandse Zuivelbond van 4 september 1952. Archief H.Witteveen.

34. Brief van 9 mei 1957, verzonden op 11 mei. De brief was gericht Aan het personeel te Bergen op Zoom.

35. Uitnodiging voor de algemene ledenvergadering op donderdag 13 juni 1957 in café Doggen in Heerle.

HOOFDSTUK VII.

36. Zie ook De Vierschaer 3/4-'90 (Monumentenummer) onder het hoofdstuk Heerle.

37. Schattingsrapport van C.Kramer architect in Oosterhout van 17 april 1944 (Arch.H.Witteveen).
38. Gegevens in het verder hoofdstuk zijn afkomstig uit de beide taxatierapporten uit 1944 en 1952 en uit een historisch overzichtje op een A4-tje uit de periode rond 1955. (Arch.H.Witteveen, Eindhoven.)
39. Zie ook het boek "95 jaar Landbouwvereniging" door Chr.van Oers. Uitg.Wouw, juni 1991. Pagina 134 e.v.

HOOFDSTUK VIII.

40. Ontleend aan het jubileumverslag bij het 50-jarig bestaan van de zuivelfabriek in 1944.
41. Ontleend aan het gesprek dat schrijver had met de heer Witteveen in oktober 1990.
42. Een rapport van eind 1929 waarin wordt aangegeven waarom het noodzakelijk is om de produktie van wei-poeder op te voeren en welke financiële consequenties dat heeft. Becijferd werd dat er op jaarbasis een bedrag van 20.750 gulden aan extra verdiensten zou zijn.
43. De heer Witteveen wist uit eigen ervaring te vertellen hoe deze eerste weimachine in Wouw functioneerde.
44. Citaat uit de brief van 3 juni 1939. Uit het archief van de heer H.Witteveen te Eindhoven.

HOOFDSTUK IX.

45. Informatie over deze kwestie was te vinden in een viertal bronnen. Ing.C.Roosenschoon wijdde in zijn boekje 'Twee fabrieken, een streven' een alinea aan deze kwestie. In het historisch overzicht van 1944 van de fabriek wordt eveneens een stukje aan de kwestie besteed. In het privé-archief van de heer H.Witteveen zat een overzicht van 14 september 1936 over de kwestie en een circulaire betreffende de voorwaarden van aanbesteding voor levering van melkbrood, gedateerd 13 februari 1937.
46. Het plaatsen van de letters M.B.om melkbrood van waterbrood te onderscheiden was verplicht. Dat kon zowel door het 'schrijven' van de letters in de korst, als door op het brood een 'sticker' te plakken.

47. Uit het verslag van de 'wordingsgeschiedenis' pagina 2. Dit is een overzicht opgesteld op 14 september 1936 waarin de hele melkbroodkwestie op een rij wordt gezet (archief Witteveen).
48. Artikel op pagina 7 van De Zoom van vrijdag 4 september 1936.
49. Letterlijk aangehaald uit de krant van 4-9-1936.
50. De voorwaarden van aanbesteding voor levering van melkbrood, bestaan uit 15 artikelen en waren bestemd voor de periode 1 maart tot 1 juli 1937. De circulaire is afkomstig uit het archief van de heer H. Witteveen.
51. Cijfers zijn afkomstig uit het historisch overzicht van 1944 van de zuivelfabriek.

HOOFDSTUK X.

52. In het archief van de heer L. Witteveen bevindt zich een map met prijsvergelijkingen en brieven aan de verschillende collega-directeuren over melkleveranciers, melkbezorgers en de betaalde melkprijzen aan de boeren. Hieruit is voornamelijk geput bij het samenstellen van dit hoofdstuk.
53. Van de vergadering op 22 januari 1915 zijn door M. Gommers, beheerder van de Roosendaalse zuivelfabriek, uitgebreide notulen gemaakt (arch. H. Witteveen).
54. Brief in archief H. Witteveen.
55. Brief van J. Boersma van 20 januari 1919 (arch. Witteveen).
56. Correspondentie van 3 februari, 8 februari en 11 februari 1926.
57. Verzoek aan de arrondissementsrechtbank in Breda van 11 december 1929. (Arch. Witteveen).
58. Brieven van 9 mei, 15 mei, 27 juni en 5 juli 1930. (Arch. Witteveen).
59. Zie ook hoofdstuk VI. Fabriek in Bergen op Zoom.
60. Correspondentie over deze zaak met het bindend advies en de verklaringen afgelegd voor de Commissie van beroep bevinden zich in het archief van de heer H. Witteveen. De stukken lopen van september 1948 tot en met 13 april 1949.

61. Genoemde prijsoverzichten zijn door de heer Witteveen verzameld in een speciale map. Het gaat te ver om in het kader van dit historisch overzicht deze vergelijkingen, die elk bedrijf zo herschreef dat ze voor dat bedrijf het gunstigst uitvielen, te behandelen.

HOOFDSTUK XI.

62. Zowel in het historisch overzicht van 1944 als in financiële stukken van 1931 en 1934 uit de collectie van de heer Witteveen wordt hierin melding gemaakt. Bij de niet-leden was tegen 3½% geleend.
63. Niet alle bronnen geven deze 10.000 gulden extra aan. In de overzichten van 1931 en 1934 ontbreekt dit bedrag. In een lijst van augustus 1937 is het bedrag van 10.000 gulden verwerkt in het startkapitaal dat op 51.000 gulden werd gesteld.
64. Gegevens ontleend aan een brief uit 1957 uit de collectie van de heer H.Witteveen.
65. Gegevens ontleend aan een verslag van 24 juli 1934 (arch.H.Witteveen).
66. Aanvulling gedaan door de heer Witteveen nadat hij de tekst doorgelezen had (september 1991).
67. De heer Witteveen vertelde dit in oktober 1990 tijdens een onderhoud in Eindhoven.

HOOFDSTUK XII.

68. De oprichting en groei van de coöperatieve zuivelfabriek en maalderij te Wouw. Ter gelegenheid van de herdenking van het 50-jarig bestaan. 1894-1944 door L.Witteveen. Citaat ontleend aan "Meten met twee maten" van J.Ligtvoet en M.de Wit (april 1985).
69. Deze gegevens zijn verkregen van oud-directeur H.Witteveen om de aansprakelijkheid van de coöperatoren te onderschrijven.
70. Voor meer gegevens over de personele bezetting zie Hoofdstuk XIII.
71. C.Roosenschoon - blz.15.
72. Gegevens afkomstig uit het overzicht uit 1944 van directeur L.Witteveen.

73. Aanvulling van de heer H.Witteveen, gedaan in september 1991, na het doorlezen van de tekst.
74. Verslag afkomstig uit het archief Witteveen.
75. Gegevens zijn ontleend aan het historisch verslag uit 1944 en het gelegenheidswerkje van ing.C.Roosenschoon.

HOOFDSTUK XIII.

76. Ontleend aan het verslag uit 1944 van L.Witteveen.
77. Informatie ontleend aan het gesprek dat ik in oktober 1990 met H.Witteveen had.
78. Zie Roosenschoon, pagina 7 e.v.
79. Informatie ontleend aan Roosenschoon en opmerkingen gemaakt door H.Witteveen tijdens een interview in oktober 1990.
80. Briefje van 11 april 1953 aanwezig in het archief van H.Witteveen. In de oorspronkelijke tekst stonden in artikel 2 enkele taalfoutjes.
81. Stencil in het archief van de heer H.Witteveen. Het stencil is niet gedateerd, maar is uit de vijftiger jaren.
82. Vriendelijke mededeling van H.Witteveen als aanvulling op de eerlijke strengheid van zijn vader.
83. Herman Witteveen vertelde dit in een interview aan het blad 'Melk en wij', het maandblad voor het personeel van DMV'Campina BV. Het verhaal werd afgedrukt in het meinumner van 1983.
84. Welkome aanvulling van de heer H.Witteveen die alle fusies van zeer nabij heeft meegemaakt en de problemen in de kern wist te raken.
85. Het gedeelte over de gedachten die speelden achter het tot stand brengen van de fusies, is opgetekend uit de mond van de heer H.Witteveen.

HOOFDSTUK XIV.

86. Zie het hoofdstuk 'Concurrentie'.
87. De notulen van de vergadering van 9 augustus bevinden zich in het archief van de heer H.Witteveen in Eindhoven.
88. Gegevens overgenomen van de 'Praatprent' die de heer

Witteveen gebruikte in de algemene vergadering van 22 oktober 1964 in Wouw (arch.Witteveen).

89. Rapport van drs.C.Kramers uit Breda, dat later als 'handvat' gold voor de fusie-besprekingen. Gedateerd 15 oktober 1962 (arch.Witteveen).
90. Gegevens afkomstig uit de notulen van de vergadering van zaterdag 29 februari 1964 (arch.Witteveen).
91. Correspondentie van 11 mei en 26 juni 1964 (arch.Witteveen).
92. In het archief van de heer Witteveen zitten twee woorde-lijk dezelfde convocaties, met alleen verschillende tijd- en plaatsaanduidingen en een andere toelichting.
93. De gegevens zijn ontleend aan de notulen en een groot aantal kranteknipsels uit het archief van de heer H. Witteveen.
94. Ing.C.Roosenschoon, blz.31.
95. Gegevens uit twee artikelen uit de krant, die niet gedateerd werden, maar uit het begin van 1965 zijn.
96. Ontleend aan de notulen van de opheffingsvergadering van 21 april 1965.

HOOFDSTUK XV.

97. Ontleend aan Roosenschoon, pagina 36.
98. Jaarverslag VCZ 1972. In dit jaaroverzicht is door de directeur algemene zaken H.Witteveen een algemeen overzicht geschreven over de fusie-perikelen.
99. H.Witteveen in het naschrift bij het boekje "Twee fabrieken, één streven" van ing.C.Roosenschoon, 1976.
100. Officieel heette deze verkooporganisatie de Zuidnederlandse Melkindustrie te Veghel, maar onder de naam DMV is ze beter bekend. DMV was de oude naam van de organisatie in Veghel.
101. Gegevens ontleend aan de jaarverslagen 1973, 1974 en 1975 van "Brabant-Zeeland" en informatie van de heer Witteveen persoonlijk.

Deze uitgave werd mede mogelijk
door de financiële steun van de
Drankencentrale "Wouw" B.V.

